

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

II ÄRG.

STOCKHOLM, 1 APRIL 1913.

N:r 7.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad

Redaktör: ESTER BRISMAN.

Träffas onsdag och lördag kl. 1/3 3—1/2 4.

Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan 1

Expeditionen öppen vardagar kl. 1—4.

Rikstel. Norr 600. Allm. tel. Brunkeb. 944.

Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten

Pris för 1913 1 krona. Lösnummer 5 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom

posten eller genom insändande av 1 krona 75

öre i postanvisning till tidningens expedition.

Annonspris: 15 öre per millimeterhöjd, större

annonser och årsannonser rabatt.

Rikstel. 456. Allm. tel. 604.

9 f. m.—7 e. m.

Ett val.

Till Sveriges kvinnor!

I dessa dagar går ut en maning till alla svenska kvinnor att ansluta sig till kravet på full politisk medborgarrätt. Och aldrig har väl bland upprop, som korsa varandra, nått dem något, som så nära gällt dem och deras framtid i vårt land. Ty rösträtt är den svenska kvinnans myndighetsförklaring, given henne av den svenske mannen vid porten till samhället, där hon inträder som medborgare.

Det mångåriga arbetet för kvinnans medborgarrätt har drivit fram frågan till den punkt, att möjlighet finns för dess framgång under 1914 års riksdag, den sista i denna period. Faller emellertid frågan 1914, så måste kvinnorna vänta minst till år 1918, innan de enligt svensk lag kunna erhålla rösträtt. På detta sätt komma de helt visst icke blott sist av de fyra nordiska ländernas kvinnor, men långt efter dem alla.

Möjligheterna stå här emot varandra och det, som kan tynga ner vikterna till kvinnornas förmån, måste bli kvinnornas eget ord. Kvinnorna måste säga det ord som besegrar.

Här ställas alla svenska kvinnor inför ett val.

Frågan gäller, om vi äga nog tro på oss själva och framtiden för att frimodigt begära att få vår röst hörd vid avgörandet av det lands öden som vi älska. Den gäller också om vår värdighetskänsla är vaken och vår rättfärdighetskänsla varm. Ett namn under den opinionsyttring, som skall möta riksdagens män nästa år, betyder ett ja på dessa frågor.

Men hon som blir borta trots möjlighet att ge sitt namn, hon har därmed dömt sig och alla kvinnor ovärdiga till svenska medborgare, hon har visat, att hon saknar tro till sig själv och vilja till fullkomning.

Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt, som tagit initiativet till

Vi anse att detta lands kvinnor böra upplysas med avseende på de lagar under vilka de leva, så att de inte längre visa sin förnedring genom att förklara sig nöjda med sin nuvarande ställning, eller sin okunnighet genom att försäkra att de ha alla de rättigheter de behöva.

Resolution fattad av den första kvinnokongressen i Seneca Falls, N. Y. 1848.

Lika lön för lika arbete.

Varför män böra arbeta för kvinnans politiska rösträtt.

Av dr Alma Sundquist.

Kampen för brödet är hård i det modärna samhället, ofta orimligt hård både för män och kvinnor, och bland dem som arbeta för en förbättring härutinnan, äro meningarna delade om vilka nationalekonomiska principer, som bäst ägna sig att råda bot på det osäkerhetstillstånd, varunder f. n. stora befolkningslager lida. Som ett särskilt problem framträder härvid frågan om kvinnoarbetet.

Det avlönade kvinnoarbetet kan icke längre anses som något tillfälligt eller endast undantagsvis förekommande. Lika säkert som det är att den industri, som till stor del övertagit forna tiders hemsysslor, icke kommer att försvinna, lika säkert är att de utom hemmen för lön arbetande kvinnornas antal även i framtiden kommer att förbliva högst ansenligt. Med all sannolikhet kommer det att ökas, bland annat emedan hemmens skötsel alltmer tenderar att förenklas.

Även utanför hemsysslorna finnas ju många arbetsområden, där en naturlig uppdelning efter kön gör sig gällande. Vissa sysselsättningar lämpa sig avgjort bättre för män, andra avgjort bättre för kvinnor. Men en mängd arbete kan utan tvivel utföras lika väl både av män och kvinnor, de egenskaper som erfordras äro sådana, som båda könen besitta. Erfarenheten visar också att kvinnor numera utföra en massa arbete, som förut endast utfördes av män, utan att man med ringaste fog kan påstå att det göres sämre.

och organiserat denna opinionsyttring bland svenska kvinnor, arbetar i den förvisningen, att när föreningen löst denna uppgift, skall Sveriges riksdag icke i dessa namn och siffror blott se ett nytt statistiskt material för debatterna, men veta att bakom varje namn står ett liv och en gärning — veta och därför ge kvinnorna den rätt de begära i det samhälle, där de öva sin gärning och leva sitt liv.

Då varje arbetsför medborgare är skyldig att arbeta för sitt uppehälle, bör väl också varje medborgare ha rättighet att utföra varje slag av arbete han eller hon är i stånd till. Den omständigheten att ett visst arbete först utförts av män, kan väl ej rimligen betraktas som ett skäl för alla kommande generationer att hindra kvinnor från att i mån av jämbördig förmåga få tillträde till samma arbete.

Det ena nya arbetsområdet efter det andra har ju också faktiskt öppnats för kvinnor, men att de bestämmande härvidlag icke låtit sig leda av principen om de båda könen likställighet på arbetsmarknaden, framgår därunder att kvinnorna i de allra flesta fall såväl i det allmänna som i enskilda arbetsgivares tjänst endast fått bekläda underordnade och relativt lågt avlönade platser med från början rätt snävt utstakade befodrings- och löneförhöjningsmöjligheter, varjämte kvinnor med få undantag avlönats betydligt lägre än män, även om det utförda arbetet varit fullt likartat.

Naturligtvis ha kvinnorna, vilka ju liksom männen få kännas vid de dyra levnadsomkostnaderna, icke kunnat vara nöjda med en dylik undervärdering av deras arbete, utan sökt förbättra sin ställning. Allt eftersom de erhållit större utbildningsmöjligheter och i rätt stor utsträckning använt sig härav, ha de även här och var lyckats skaffa sig gehör för sina krav på likställighet, dock icke på långt när tillräckligt.

En för kvinnornas strävan gynnsam tilldragelse var den år 1909 stadfästa grundlagsändring, varigenom kvinnor förklarades berättigade att bekläda vissa statens tjänster, såsom vissa läkarebefattningar, lärarebefattningar vid statens läroanstalter m. m. Beslutet ifråga fattades emellertid i en form, som ingalunda garanterar att detsamma genomförande verkligen kommer att medföra en avsevärd förbättring i kvinnornas ställning. Det bestämdes nämligen att tillsättandet av dessa platser skulle ske "med tillämpning av grunder, som av konungen och riksdagen godkänts". Utarbetandet av dessa grunder överlämnades åt den s. k. löneredgeringskommittén, vilkens majoritet framlade ett förslag, där man ingalunda kunde spåra någon tillämpning av likställighetsprincipen, utan där kvinnorna allt igenom ställdes i en betydligt sämre ställning än männen. De starka protester, som höjdes från kvinnohåll, ha väl sin andel i att kommittéförslaget icke framlagts till antagande i riksdagen.

Frågan om denna grundlagsändrings realiserande är endast ett exempel bland många på att de arbetande kvinnornas ställning avgöres av dem som ha politisk medborgarrätt, d. v. s. av männen, under det att kvinnorna, som saken närmast gäller, stå maktlösa.

Och att männen skola behjerta allt vad denna och likartade frågor innebära för kvinnorna, det kan man knappast vänta. Att principiellt avlöna kvinnligt arbete lägre än manligt innebär också vida mer än en ekonomisk orättvisa mot vederbörande kvinnor. Det innebär ett nedflyttande av allt kvinnligt arbete i en lägre klass, ur vilken ingen möjlighet till uppflyttning finnes, det verkar som en förklaring att ett arbete ej kan anses fullödigt, om det än är aldrig så väl gjort, så vida det ej utförts av män. Kvinnorna berövas härigenom den arbetsglädje, den självtillit och det hopp om framgång i arbetet, som varje människa behöver för att nå bästa möjliga resultat.

Och ett kommande riksdagsbeslut är av desto större vikt för kvinnorna, som den av staten fastställda principen utan tvivel kommer att kraftigt påverka såväl kommunernas som de enskilda arbetsgivarnas ställning till sina kvinnliga underlydande.

Männens motstånd mot att kvinnor erhålla samma lön för sitt arbete som de, grundar sig huvudsakligen därpå, att de anse sig dels personligen och dels som familjeförsörjare ha större behov än kvinnorna.

Detta motstånd stämmer emellertid icke överens med den från manligt håll ofta hörda klagan att männen mer och mer vid sökandet efter arbete bli undanträngda av kvinnor, vilka, även om de ej alltid prestera ett så utomordentligt arbete som männen, dock bli föredragna på grund av att de nöja sig med lägre lön. Denna motsägelse framhålles även i en nyligen utkommen engelsk broschyr, "Why men should work for women's suffrage" (Varför män böra arbeta för kvinnans rösträtt), författad av d:r Charles V. Drysdale, sekreterare i "Men's league for women's suffrage" (Männens förening för K. P. R.). Författaren framhåller där såsom ett av huvudmotiven, varför även män böra arbeta på politisk medborgarrätt åt kvinnor, att kvinnorna genom rösträtten bättre än genom något annat medel bli i stånd att hävda principen om likställighet på arbetsmarknaden och därigenom göra ett slut på det mångenstädes ovedersägligen rådande missförhållandet, att dugliga män riskera att bli

Jönköpings-Magasinet

Etabl. 1873. Regeringsgatan 45. A. T. 55 41.

Parfym- och Ramaffär.

Grand Pensionat

A. DEHN

Stockholm, Strandvägen 7 A

Telegramadress Dehnpensionat

Rikstel. 31 69, 25 08

Allm. Tel. 547, 8 73

Ivar Haggströms Boktr. A. B.

26 Gamla Kungsholmsbrogatan

Allt slags boktryck.

LAGERSONS
SKOMAGASIN

Jakobsgatan 18 - Fredsgatan 8

förbigångna av mindre dugliga men "billigare" kvinnor.

Som åskådningsmaterial framlägger förf. förhållandena bland manliga och kvinnliga lärare i Förenta staterna. I staten New York utgjorde t. ex. de kvinnliga lärarnas löner ända tills för kort tid sedan endast 50 å 60 proc. av de manligas, ehuru kompetensvillkor och arbetsskyldighet voro desamma för båda könen, och oaktat de kvinnliga lärarna allt sedan 1862 arbetat för likställighet även i fråga om lönerna.

Följden har emellertid blivit, att kvinnliga lärare av ekonomiska skäl i stor utsträckning föredragits framför manliga, vilka senare därför råkat i en särdeles tryckt ställning. För att tillvarataga sina intressen ha de bildat en sammanslutning, "Oanställda manliga lärares förening", vilken bl. a. samlat en del hithörande siffermaterial, varav framgår, att t. ex. å en viss, rätt kort tid, under vilken 1,500 kvinnor anställdes, detta endast varit fallt med 39 män. Och i uppsatser i pressen klagas över att helt unga flickor, som knappast ådagalagt sin duglighet, föredragas framför mer beprövade män. Emellertid infördes år 1911 en löneroglering, varigenom lönerna för manliga och kvinnliga i arbete jämställda lärare blevo lika, och enligt av d:r Drysdale inhämtade upplysningar ha manliga lärare därefter blivit anställda i betydligt större utsträckning än förut. Ej heller har den ofta framkastade farhågan besannats, att likställighetsprincipen skulle leda till ett nedpressande av mäns löner. I New York äro lönerna visserligen att börja med något lägre för båda könen än de förut voro för kvinnorna, men stiga snart så, att de bli högre än de förut voro t. o. m. för männen. Både de manliga och kvinnliga lärarna kunna sålunda vara nöjda, och allmänheten har fått en större garanti för att den dugligaste först kommer i åtanke vid platsernas besättande.

Som ett annat exempel på huru det sämre avlönade, men likväl fullt användbara, kvinnoarbetet kan tränga ut männen, framdrager d:r Drysdale, att i Tyskland regeringen beslutit att på grund av de dryga försvarsutgifterna ersätta 8,600 manliga posttjänstemän med kvinnor, varigenom en årlig besparing göres av ungefär 5½ million kronor.

I den hos oss just nu aktuella frågan om såväl läroverkslärarnas som folkskollärarnas löner har det som bekant kommit på tal att tillämpa en aldeles ny löneprincip, nämligen behovsprincipen, d. v. s. familjeförsörjare, både manliga och kvinnliga, skulle erhålla större lön än män och kvinnor utan familjeförsörjningsplikter.

Denna princip synes vid första påseendet mycket tilltalande. Den ställer kvinnoarbetet på samma nivå som mannens, och den tillgodoser statens intresse av att familjebildandet främjas. Stora betänkligheter kunna dock resas mot detta system. Om staten direkt skall underlätta familjeförsörjarnas börda, bör detta väl rättvisligen ske i en form, som kommer alla familjer till godo, t. ex. genom skattelindring, uppfostringsbidrag till alla barnrika familjer eller dylikt. Systemets förmåga att verkligen ge lön efter behov, skulle f. ö. helt säkert visa sig högst tvivelaktigt. Studieskulder, personlig förmögenhet, hälsotillstånd m. m. äro omständigheter, som inverka lika mycket på "behovet", som den eventuella förefintligheten av barn, och detta system kan därför helt säkert ej verka lika tillfredsställande och sporrande på den enskilde som lika lön för lika arbete.

Den fundamentalt mänskliga driften att bilda familj torde väl bättre främjas genom att staten, så vitt möjligt är, inskrider mot allt som onödigtvis fördröjar levnadskostnaderna liksom

Österrike-Ungern i kvinnorösträttens tecken.

Något om kongressförberedelserna.

Programmet för sommarens stora internationella rösträttsmöten i Österrike och Ungern börjar nu att antaga allt fastare former.

Enligt beslut på Stockholmskongressen kommer ett tvådagarsmöte att äga rum i Wien i sammanhang med kongressen i Budapest. Dagarna för Wienermötet, till vilket inbjudan utgätt från *Österrikiska kvinnornas rösträttskommitté*, äro nu bestämda till den 11 och 12 juni. En särskild kommitté, bestående av framstående österrikiska kvinnor inom olika samhällsklasser och yrken, har tillsatts för att ordna för gästernas värdiga mottagande, och inga ansträngningar sparas för att göra vistelsen i Wien både angenäm och instruktiv.

Första dagens afton giver rösträttskommittén stor mottagningsfest. Andra dagen anordnas ett offentligt möte med supé efteråt. Det preliminära programmet bjuder dessutom på en rundtur genom staden med visning av Wiens sevärdheter och five o'clock tea med musik hos den kända tidningen "Wiener Mode", m. m.

Kongressdeltagare erhålla nedsatt pris på österrikiska statens järnvägar och även på en del hotell. Privat gästfrihet för ett begränsat antal delegerade ställes dessutom i utsikt.

Kongressdeltagare — män och kvinnor — kunna skriftligt anmäla sig hos *The Women's Suffrage Committee, 7 Reichsratsstrasse, Wien, I.*, varifrån kongresskort erhållas till ett pris av 4 österrikiska kronor (omkring 3 kr. svenskt mynt).

Budapestkongressen öppnas söndagen den 15 juni på morgonen med gudstjänst och predikan av Rev. Anna Shaw. På e. m. samma dag äger den egentliga öppningshögtidligheten rum med musik, tal av Alliansens ordförande, Mrs Chapman Catt, överlämnande av de kinesiska kvinnornas rösträttsstandard m. m. På aftonen mottagningsfest i Lantbruksmuseet.

På måndagseftermiddagen promenad i vagn runt staden; på aftonen ger staden Budapest mottagningsfest. Tisdagen och onsdagen anordnas offentliga möten; torsdagen anordnar Männens internationella kvinnorösträttsallians, som samtidigt håller kongress i Buda-

pest, offentligt möte. En afton anordnas mänskenstur på Donau och sista kvällen ungersk avskedsfest på Bastion.

Angående själva arbetsprogrammet kan redan nu nämnas, att förslag föreligger om upprättande dels av ett internationellt huvudkvarter, dels om en internationell pressbyrå. Förslag till olika ändringar av alliansens stadgar komma säkerligen att upptaga en dryg del av arbetstiden. Vid denna kongress skall även val av Alliansens styrelse äga rum.

Efter kongressen är tillfälle berett att deltaga i sällskapsresor till olika delar av Ungern. Kongressdeltagare äro bl. a. inbjudna att under personlig ledning av departementschefen d:r Paul de Ruffy företaga en resa genom Ungern för att bese statens barnvårdsanstalter. Deltagarna i denna resa bliva de kommunala myndigheternas gäster i alla de städer de besöka.

Att döma av de storartade förberedelserna kommer Budapestkongressen att i yttre anordningar överglänsa alla hittills hållna kvinnorösträttskongresser. Genom att bevilja anslag till kongresskassan, genom att bevilja nedsatt biljettpreis på statens järnvägar, genom att upplåta fria kongresslokaler m. m. ha såväl den ungerska staten som staden Budapest bidragit att giva denna kongress en officiell prägel, som ingen annan kongress ännu ägt. Kongressbestyrelsen uppmanar också alla till I. W. S. A. anslutna länder att sända så många deltagare som möjligt. Icke blott valda delegerade och suppleanter, utan alla som sympatisera med kvinnornas rösträttssträvanden, såväl män som kvinnor, äro välkomna.

Kongressbyråns adress är *67 István-út, Budapest, VII.* Telegramadress: *Suffragium, Budapest.*

Det är möjligt att möten och fester även komma att anordnas i Berlin och Prag för de kongressdeltagare, som passera dessa städer på väg till Österrike-Ungern. Om dessa planer komma närmare meddelanden att lämnas längre fram. Huvudsaken är, att de som ämna sig till rösträttskongressen anslå så rundlig tid som möjligt för resan till Budapest. Antagligen kommer hela juni månad att åtgå för kongressen med dess för- och efterspel.

Kvinnornas representation i stadsfullmäktige.

Stadsfullmäktigvalen i Stockholm äro nu över och ha vad kvinnornas representation beträffar, utfallit så, att de tre under omval stående stadsfullmäktige samtliga omvalts. Fru Emilia Broomé insattes av de frisinna i fjärde kretsen, där hon ingick som andra namn på listan. Fröken Anna Lindhagen ingick som andra namn på den socialdemokratiska listan i femte kretsen och fröken Alma Hedin som femte namn på högerens lista i femte kretsen. I denna krets hade de frisinna och rösträttsvänliga kvinnorna tillfredsställelsen att kunna medverka till redaktör G. H. von Kochs återinsättande i stadsfullmäktige. Däremot lyckades de tyvärr icke att denna gång placera sin andra speciella kandidat, fröken Anna Abergsson, vars namn dock samlade 17,000 röster och som, tack vare kvinnornas agitation, vid röstsammräkningen befanns inneha den fjärde platsen i stället för den femte, som hon ursprungligen innehaft på den officiella listan. En särlista, upptagande endast namnen G. H. von Koch och Anna Abergsson, hade här lance-rats.

Hur marken brytes.

På turné i Härjedalen.

Fru Augusta Tomning, som inom Härjedalen företagit en 14 dagars föreläsningsturné, berättar om sin resa att den alltigenom varit angenäm och för vår sak glädjande. Intresset för den kvinnliga rösträtten har varit stort både bland män och kvinnor, såväl där föreningar ej kommit till stånd, som där det bildats sådana.

På de flesta ställen hade hon den glädjande erfarenheten att prästerna voro för vår sak och åhörde hennes föredrag, och hon berättar att "i Lillherredal avfackade mig efter mötets slut vår gamle vän från riksdagen kyrkoherden Enander".

Där föreningar bildats och även där direkt anslutna medlemmar till Landsföreningen vunnits, ha medlemmarna i allmänhet varit bondhustrur, blott en och annan självförsörjande kvinna. I Vemdalen inträffade det egendomliga att fru Tomning hade flera lappar bland åhörarna, vilka uppmärksamt lyssnade till vad hon sade.

Utom denna för en rösträttstalarinna ganska egendomliga tillfällighet hade fru Tomning även turen att vid resan över Klövsjöfjäll få se en större renhjord uppe på fjället, allt saker som ej äro vardagliga minst för en blekingska.

Under besöket i Vemdalen var fru T. inbjuden av pastor Hammar att vara Flodakolonien gäst.

Hur trevligt och angenämt livet där förflyter både under arbets- och högtidsdagar var fru T. i tillfälle att bevitna. Sång, musik och högläsning vid den flammande stockelden, se där vad som åstadkom en såregen stämning av hemtrevnad och gästvänlighet. Tänk om vårt land ägde flera dylika livsupbyggande, värmande härdar.

På en ort där det ej lyckades fru T. att denna gång bilda förening, sade några kvinnor till henne vid avskedet: "Vi tro att ni kämpar för en bra och rättvis sak, och det är nog dumt att vi ej gå med i föreningen, men vi förstå så litet och äro så efterblivna här — men kom igen och vi gå nog in hela byn".

"Överallt ha de varit glada och tackat mig för att jag kom", — säger fru Tomning. Även vad väderleken angår, har den under resan varit den bästa. Lagom kallt och somliga dagar strålade solen.

De orter inom Härjedalen, där föreningar bildats, äro Sveg och Linsäll. I Sveg bevisades mötet av 150 personer, 43 av dessa inskrev sig och bildade en förening. Ordförande och centralstyrelsemedlem blev fröken Maria Alnberg, centralstyrelsesuppleant fröken Sigrid Vahlström.

I Linsäll bildades en förening av 23 medlemmar. Ordförande och centralstyrelsemedlem blev fru Jenny Ullén, centralstyrelsesuppleant fru Hanna Franzén.

I Lillherredal, där omkring 90 personer åhörde föredraget, ingingo 6 kvinnor i Landsföreningen. I Hede ingingo 7, i Rätan 10, i Vemdalen 5, i Ytterhogdal 10 och i Älvros 7.

I Överhogdal voro 100 personer samlade, men ingen ingick nu i föreningen, fast många voro intresserade, så det finnes gott hopp om att de snart komma efter.

Överallt där lokalen kostat något, har denna kostnad betäckts genom kollekt utom på två ställen, där några personer erbjödo sig att betala lokalen.

Till sist vill fru Tomning härmed framföra sitt varma och hjärtliga tack för allt tillmötesgående och all vänlighet som visats henne, varjämte hon riktar en allvarlig uppmaning till kvinnorna i Härjedalen att de genom att anteckna sina namn å opinionslistorna må visa att de önska rösträtt.

Östersund i mars 1913.

Anna Hullqvist.

Ordf. i Östersunds F. K. P. R.

Använd L. K. P. R:s brev-kort och agitationsmärken!

England.

Händelsernas utveckling.

Vad kvinnans rösträtt beträffar, är händelseutvecklingen snabbare i England än i något annat land. Knappast har en månad förflutit efter regeringens plötsliga och oväntade återtagande av sin rösträttsbill, förrän National Union of Women's Suffrage Societies (motsvarande vår Landsförening) på ett offentligt möte i Kensington Town Hall, London, den 7 mars tillkännagivit att föreningen på sitt centralstyrelsemöte beslutat anlägga en ny taktik.

Detta möte kan betraktas som det hittills viktigaste i föreningens historia. Det var besökt av 596 delegerade, representerande 288 föreningar med tillsammans 42,000 medlemmar, och kan alltså anses vara ett gott uttryck för de konstitutionella rösträttskvinnornas uppfattning av vad situationen f. n. kräver. N. U. W. S. S. har ingen egen partipolitik; den har kvinnans rösträtt, och endast kvinnans rösträtt, på sitt program, men den beslöt nu att för framtiden stödja eller motarbeta politiska partier allt efter deras förhållande till kvinnorösträtten. Avsikten härmed är att ge den sittande regeringen ett oförtydligt bevis på att det hädanefter kommer att vara fördelaktigare för vilken engelsk regering som helst att ha de organiserade och konstitutionella rösträttskvinnorna med sig än mot sig.

Denna nya taktik, som i själva verket är densamma som vi här i Sverige antogo genom det s. k. 20-juni-beslutet, är dock icke alldeles ny, utan innebär egentligen endast ett fortskrivande på den väg, på vilken föreningen slog in redan förra våren, då den beslöt att vid trekantsval stödja arbetarepartiet som det enda parti, vilket som sådant uttalat sig för kvinnans rösträtt. Principen har nu ytterligare utsträckt, i det föreningen beslutat att vid alla fyllnadsval söka förkorta den nuvarande regeringens ämbetsstid, då den huvudsakligen består av mot kvinnorösträtten fientligt sinnade medlemmar, samt att stödja vilket som helst parti i Underhuset, som upptar kvinnans rösträtt på sitt program. I de resolutioner, som av mötet fattades, gavs ett tydligt uttryck å den meningen, att medan N. U. W. S. S., som är en politiskt neutral förening, icke opponerar sig mot det liberala partiet som sådant, måste den dock heröva partiets kandidater sitt stöd, så länge partiet representeras av en regering, som är så litet liberal att den nekar att ge hälften av landets invånare deras medborgarrätt. Emellertid beslöts att göra ett undantag för "säkra vänner" till kvinnans rösträtt, tillhörande det liberala partiet, såtillvida som de vid valen visserligen icke skulle stödjas, men icke heller motarbetas.

Efter alla dessa år av ständigt svikna förhoppningar har alltså N. U. W. S. S. äntligen kommit till den uppfattningen att en enskild parlamentsledamots rösträttsförslag icke är till den ringaste nytta, utan att det enda, som kan föra kvinnorösträtten igenom, är att regeringen upptar den i sin rösträttsbill. Och det är regeringens egen hållning, som drivit föreningen att anlägga den taktik, som med störst sannolikhet kommer att ge landet en regering, som enigt är för kvinnans rösträtt.

Ett kraftigt stöd anser N. U. W. S. S. sig ha fått i den resolution, som arbetarepartiet antog på sin nyligen hållna kongress, i vilken dess representanter i parlamentet uppmanas att motsätta sig varje rösträttsförslag, som ej även upptar kvinnorna. Om de nu verkligen göra detta, ändrar detta rösträttsfrågas hela läge i Underhuset, då partiet med sina 40 röster är nödvändigt för regeringens majoritet. Dessa

"Ingen at ta kampen op mot."

Brev fra Norge.

Ærede redaktør!

De vil ha noet om stemmeretssaken hos os! Ja, jeg hadde nær sagt, at der er ingen som tænker noet videre mere paa den nu. Av den simple grund at slik som vor politik har utviklet sig, gaar stemmeretten av sig selv.

Stortinget er traadt sammen og er i fuld virksomhet. 123 mandlige repræsentanter sitter der nu og avgjør som i fordums tider alle saker, som angaar land og rike, mænd og kvinder, stat og kirke. Ikke en eneste kvinde er med. Hvor meget dette end kunde være at ønske, saa forekommer det mig personlig at dette at faa kvinder ind i vort storting ikke er det absolut vigtigste, for det første ialfald.

Venstre er atter kommet til magten, idet partiet ved valget ihøst fik stor majoritet. Sammen med socialdemokraterne har de nu avgjørelsen av alle grundlovsspørmaal i sin haand. Regjering er dannet av stortingets flertal med *Gunnar Knudsen* som ministerchef.

Hvad angaar den lille rest stemmeret for kvinder, som staaar igjen, saa er vi som sagt fuldkommen trygge for at i løpet av denne treaarsperiode vil den almindelige politiske stemmeret for alle landets borgere være et fuldbyrdet faktum. Som jeg skrev i mit sidste brev, er alle politiske partier enige om at det i vort demokratiske land ikke længer gaar an at forholde noet voksent menneske deres rettigheder. Og derfor staaar ogsaa almindelig politisk stemmeret for kvinder paa samtlige partiers valgprogram. Paa det er altsaa alle repræsentanterne valgt, og de har dermed forpligtelse til at gjenneføre denne reform i sin stortingsperiode.

Den nydannede venstre-regjering tæller blandt sine medlemmer mænd som altid har været sakens tilhængere. Dens chef, *Gunnar Knudsen*, svarte — ifølge "Nylænde" — da der fra England kom anmodning om at faa uttalelser om kvindestemmeretten fra vore ledende politikere, følgende: "Her i landet har kvinder hat ret til at stemme ved to politiske valg. De har deltaget i valgene i raskt økende antal. Den erfaring man har gjort, er meget tilfredsstillende, og alle partier i Norge er nu overbevist om retfærdigheden av denne reform, som fra begyndelsen av mødte adskillig motstand fra de konservative." Og en anden av vor sittende regjerings medlemmer, *statsraad Castberg*, uttalte ved samme leilighet: "Kvindestemmeretten har vist sig gavnlig, har gitt den moralske side ved landets politik øket styrke. Den har i like høi grad kommet alle politiske partier til gode. Den har ikke paa noen maate svækket den nationale og politiske kraft i landets politiske liv. Ingen fraktion av folket ønsker kvindestemmeretten ophævet. Tvertimot kræver alle politiske partier — det konservative, det liberale og arbeiderpartierne — paa sine programmer, at den skal utvides fra den begrænsede kvindestemmeret vi nu har til almindelig kvindestemmeret. Dette vil bli gjenneført i nær fremtid." *Statsraad Bryggessaa* har ved flere leiligheter været kvindestemmerettens og kvindesakens bedste talsmand i stortinget. Og om de andre 5 statsraader har jeg grund til at tro at de er paa vor side, saa De forstaar nok, at vi kvinder behøver ikke længer at kjæmpe. Vi har faktisk ingen at ta kampen op mot!

Kristiania 24. 3. 1913.

Fr. Mørck.

40 röster givna åt oppositionen göra det nämligen till en praktisk omöjlighet för regeringen att komma med något förslag om utvidgad rösträtt för män utan att kvinnorna äro med.

Ur den utländska bokmarknaden.

Mutterschaft. Ett sammelvärk över problem rörande kvinnan såsom moder. Utgivet av Adèle Schreiber i samverkan med 52 medarbetare. Albert Langen, München. Pris 20 Mark.

För alla dem, som äro intresserade för kvinnosaken och som läsa utländska tidskrifter i ämnet, torde namnet Adèle Schreiber vara bekant sedan mer än ett tiotal år tillbaka. Det finnes knappast någon feministisk sammanslutning i Tyskland, där denna energiska och initiativrika kvinna ej står bland de främsta ledarna. Hennes internationella läggning och stora språkkunskaper, tillsammans med en stor lätthet att uttrycka sig i såväl tal som skrift, ha gjort henne synnerligen lämplig att representera vid kongresser och verka som journalist. Hennes fördomsfria, hjärtevarma övertygelse har vunnit många anhängare åt den sak hon förfäktat.

Bland de frågor, åt vilka hon i synnerhet ägnat sin stora arbetsförmåga, stå de som röra mor och barn i främsta rummet. Det av henne för fem år sedan utgivna samlingsverket "Das Buch vom Kinde" har på sin tid rönt stor framgång i Tyskland och har väl fyllt sin plats.

Allt sedan dess har Adèle Schreiber haft planer på att ge ut ett verk rörande kvinnan såsom moder, och arbetet för denna plans realiserande har nu bedrivits sedan ett år tillbaka.

Man kan ej annat än uttala sin beundran över att utgivaren på så kort tid kunnat samla ett så vittomfattande och rikt material. Egendommeligt nog är detta det första arbete i sitt slag, som sysselsätter sig uteslutande med kvinnan såsom moder, och detta fastän kvinnosakens antagonister ej nog kunna framhäva moderskapet såsom kvinnans enda uppgift.

Fördomsfritt och sakkunnigt har Adèle Schreiber förstått att välja sina medarbetare, som belysa moderskapets problem med hänsyn till kulturhistorien, socialpolitiken, hygienien, psykologin, statistiken, sexualvetenskapen och reformen, konsten och religionen. Ej blott de, som äro mödrar själva, utan även de socialt arbetande kvinnorna, lärarinnorna, författarinnorna och ej minst alla de, både män och kvinnor, som hålla föredrag, skola finna mycken hjälp i denna bok. Den ståtliga lista författare, där vi finna sådana namn som Ellen Key och Anna Wicksell, Rosika Schwimmer och Lily Braun, dr Ch. Drysdale, Bertha von Suttner och Rosa Mayreder, för att endast nämna några få, borgar för att utgivariinnan skaffat sig förträffliga medarbetare.

Helt nytt och synnerligen tilltalande verkar det, att arbetet är rikt illustrerat med väl lyckade reproduktioner av all världens konstverk. Av våra egna finna vi där bl. a. Carl Larssons Ateljéidyll, Georg v. Rosens Den förlorade sonen och Zorns Moder.

Den digra bokens eleganta utstyrelse gör den även mycket lämplig till gåva åt dem, som äro ointresserade för kvinnosaken. Kanske att de då skola finna att deras kämpande medsystrar hava många fler anledningar än de likgiltiga tro att arbeta för sina medborgerliga rättigheter, ej som ett mål, utan som ett medel att avhjälpa de stora orättvisor, som i detta arbete behandlats på ett lyckat sätt.

Käthe Schirmacher: Die Suffragettes.

Verlag Alexander Duncker. Pris kr. 2:25. Käthe Schirmacher har återigen skickat en eldskrift ut i världen till försvar för sina medsystrar. Denna gång är det en särskild grupp hennes försvar gäller, nämligen suffragetterna.

Författarinnans varma medkänsla för kvinnan och bittra anklagelser mot männen finna stoff i stor mängd i suffragetternas historia, en historia lika rik på upprörande skildringar som på dylika av den mest brinnande hänförelse och största personliga uppoffring. Hon förstår på ett mästertligt sätt att sammanföra det väsentliga. Boken visar K. Schirmachers beun-

Folkpensioneringsförslaget.

Regeringens med så stor spänning emotsedda förslag till allmän folkpensionering överlämnades den 14 mars till lagrådet. Med tillfredsställelse hava kvinnorna erfarit, att den största av de orättvisor, med vilka förslaget i sitt ursprungliga skick var behäftat, blivit rättad. Visserligen är full solidaritet mellan män och kvinnor icke genomförd, men regeringen har föreslagit avgiftspensionerna till 30 procent, *lika för man och kvinna*, av de erlagda avgifternas sammanlagda belopp och att de medel, omkring 1½ million, som här för ytterligare erfordras, skola tillsättas av statsverket. Däremot har regeringen icke ansett sig nu kunna tillstyrka likställighet mellan man och kvinna beträffande pensionstilläggen, vilken skulle komma att kosta staten ytterligare omkring 5 millioner kronor årligen.

Samma dag, som regeringens förslag blev känt, hade kvinnorna i Norrköping anordnat offentligt möte med föredrag av fröken Anna Åbergsson och hr C. Landström. Mötet antog en resolution, vari uttalades tillfredsställelse med regeringens förslag om lika avgiftspension samt ett önskemål om att även tilläggs pensionen finge utgå med lika stort belopp för man och kvinna samt att de gifta kvinnornas ställning måtte förbättras.

Det blir nu riksdagen, som kommer att fälla utslaget. Skola kvinnorna ännu en gång komma att erfaras fruktlosheten av varje försök, att med de medel, som f. n. stå dem till buds, nå full rättvisa? Skola de ännu behöva många påminnelser som denna, om vad strävan efter den fulla politiska medborgarrätten kan vara värt?

* * *

Utom de i föregående nr:n nämnda mötena i folkpensioneringsfrågan ha dylika möten hållits i Eskilstuna, Kiruna, Luleå, Lund, Sala, Ystad, Västerås och Örebro. Se även under *Arbetet ute i landet!*

Fredrika Bremer staty-kommitténs

tredje föredrags- och musikafton äger rum den 3 april kl. ½ 8 e. m. i Kungl. Vetenskapsakademiens hörsal, varvid den norska, i vida kretsar kända talarinnan, fil. kand. fru Karen Grude-Koht håller föredrag om Camilla Collett. En av våra mest kända och erkända konstnärinnor har lovat bidra med romanser av Kjerulf och Grieg. Då priset på biljetterna denna gång ställts så lågt som till 1 kr. i salen och 75 öre å läktaren, är det att förmoda att det vackra och enhetliga programmet skall lyckas samla en talrik och intresserad publik. Biljetter tillhandahållas i Sandbergs bokhandel och Allm. tidningskontoret, Gustaf Adolfs torg.

dransvärda förmåga att koncentrera sig, och hur hon förstått att genom axplockning ur "Votes for Women" giva denna lilla skrift just aktualitetens livliga kolorit. Den koncisa stilen bidrager för övrigt att ge liv och rörelse åt det mycket tilltalande häftet, vilket är det första i sitt slag, som på tyska språket och skrivet av en utomstående, tager dessa så många gånger missuppfattade kvinnors handlingssätt i försvar. "Die Suffragettes" är vida djupare och även rikare på fakta än Sylvia Pankhursts nu ett par år gamla, men ännu intressanta historik "The Suffragette". Käthe Schirmacher söker på en bredare bas, än någon före henne har gjort, förstå och tolka de synpunkter och känslor, som drivit denna grupp engelska rösträttskvinnor till deras förtvivlade handlingar. N. K.

Alby F. K. P. R. hade den 11 mars sitt första enskilda möte efter föreningens bildande. Vid det av ett 50-tal medlemmar besökta mötet, vilket hölls i ordförandens hem, antogs stadgar för föreningen. I övrigt hade mötet formen av samkväm, varvid förekom uppläsning av "Det dagas" av Elsa Collin samt av uppsatsen "Vad vår strid gäller" ur Röstret för Kvinnor.

Flens F. K. P. R. hade den 5 mars anordnat ett offentligt möte i godtemplarsalen. Talarinnan, fru Ellen Hagen, höll inför en talrik och tacksam publik ett sakrikt och belysande föredrag över ämnet: "Behöva kvinnorna medborgarrätt?", varvid hon särskilt uppehöll sig vid det nyigen framlagda förslaget till allmän folkpensionering.

Färgelanda F. K. P. R. hade den 9 mars anordnat ett till trängsel besökt rösträttsmöte med föredrag av fru Frigga Carlberg. Talarinnan uppehöll sig först vid den svenska moderns värnlösa ställning inför lagen och övergick därpå till en skildring av de engelska suffragetterna och deras kamp för sin rösträtt. Mötet avslutades med ett författarinnan uppläste "Madame Anti", vilket livligt senterades av publiken.

Gnesta F. K. P. R. hade den 12 mars nöjet att jämte ett 80-tal utomstående åhöra ett glänsande föredrag i folkpensioneringsfrågan av fru Elisabeth Wärn-Bugge.

Grängesbergs F. K. P. R. hade den 9 mars anordnat en offentlig aftonunderhållning, som blev i allo lyckad. D:r Lydia Wahlströms föredrag om Fredrika Bremer blev på ett förtjänstfullt sätt uppläst; "Kvinnan genom seklen" framställdes i sju tablåer med text i bunden form författad av ett par av föreningens egna medlemmar; "Madame Antis" dråpliga monolog framfördes på ett mäterligt sätt, och till sist kom tablån "Kung Heimer och Aslog" med sång. Allt väckte livligt bifall, och "Madame Anti" erhöi dessutom en extra femma i kontanter. Behållningen, som är avsedd att användas i agitationen för så väl F. K. P. R. som namninsamlingen, blev ganska stor, då det var egna förmågor, som utförde så gott som alltsammans.

Gränna F. K. P. R. hade den 13 mars årsmöte, varvid års- och revisionsberättelserna föredrogs, och beviljades styrelsen ansvarsfrihet för 1912. Ett stadgeändringsförslag om ökade årsavgifter till Landsföreningen bifölls. Därpå behandlades namninsamlingen för kvinnornas opinionsyttring till 1914 års riksdag. Lister utdelades och namninsamlingen tog omedelbart sin början. Fru Ebba Ström höll ett intressant, kåserande föredrag om Jönköpings länsförbunds första årsmöte i Huskvarna den 23 febr., varefter föreningen beslöt anordna ett sammarmöte å Visingsö för länsförbundets räknning.

Hanebo F. K. P. R. hade den 16 mars anordnat offentlig aftonunderhållning i Ordenshuset i Bofara. Hälsningstal hölls av v. ordf., fru Anna Skogsberg, varefter fru Anna Thunér uppläste "Det dagas", fröken Beda Sandelin "Fröken Juliana", och rösträttsföredrag hölls av ordf. fru Anna Tybell. Musik utfördes på ett förtjänstfullt sätt av bröderna Lindbloms amatörkapell. Efter föredraget visades en vacker tablå, föreställande Rättvisans gudinna delande rättvisa åt kommande generationers kvinnor. I tablån medverkade fröken Cecilia Axlund och en grupp små flickor klädda i guld och vitt. Flera nya medlemmar antecknade sig. Festen var talrikt besökt, och publiken uttryckte sin belåtenhet genom livliga applåder.

Haparanda F. K. P. R. hade den 3 mars ett talrikt besökt samkväm. Sedan ordföranden uppläst centralstyrelsens cirkulär angående namninsamlingen till den påtänkta opinionsyttringen, vidtog en kortare diskussion, varvid beslöts, att styrelsen jämte en kommitté, bestående av fem personer, skulle taga denna om hand. Efter ett inledande föredrag i ålderdoms- och invaliditetsförsäkringsfrågan, uppläst av fru Teres Hollström, antogs efter något diskutering den s. k. Stockholmsresolutionen. Fru Hilda Bucht uppläste därefter: "Varför böra religiöst intresserade kvinnor ansluta sig till rösträttsrörelsen". Till slut anlände "Madame Anti" efter en besvärlig och tröttsam resa i dagar och nätter genom hela Sveriges rike från Ystad till Haparanda, men kom i lagom tid för att framhålla skälen mot kvinnans rösträtt. Den bästa stämning rådde under hela samkvämet.

Hälscholms F. K. P. R. hade den 7 mars anordnat ett ganska talrikt besökt samkväm, vilket öppnades av fru Riken Johnson, varefter fröken Hanna Lagström på ett förtjänstfullt sätt föredrog "Madame Antis" monolog. Därpå höll fröken Elisabeth Nilsson, Malmö, föredrag över folkpensioneringsförslaget.

Arbetet ute i landet

Järna filial till Södertälje F. K. P. R. hade den 14 mars ett synnerligen talrikt besökt möte. Mötet öppnades av lokalavdelningens ordförande, fru S. Le Moine, som hälsade de närvarande välkomna samt på ett intressant sätt redogjorde för den kvinnliga rösträttsrörelsens uppkomst och vidare utveckling. Därpå höll fru Maria Dehn, Södertälje, ett längre, instruktivt och delvis humoristiskt anförande, vari klargjordes varför kvinnorna önska politisk rösträtt. Båda föredragen belönades med starka applåder. Diskussion följde därpå i ämnet, och visade de närvarande kvinnorna varmt intresse och stor livaktighet för denna fråga. Många nya medlemmar inskrevos i föreningen.

Köpings F. K. P. R. hade den 4 mars anordnat ett offentligt möte besökt av 300 personer och med föredrag av fru Ellen Hagen över ämnet: "Behöva kvinnorna medborgarrätt?" Det gedigna föredraget, varvid talarinnan särskilt dröjde vid folkpensioneringsförslaget, var i hög grad upplysande och övertygande och mottogs med kraftigt bifall.

Ludvika F. K. P. R. höll den 11 mars årsmöte under ordförandeskap av fröken Gerda Karlsten. Styrelse- och revisionsberättelser föredrogs och godkändes, och styrelsen beviljades ansvarsfrihet. Den avgående styrelsen omvaldes.

Marstrands F. K. P. R. hade den 20 februari anordnat ett offentligt möte, varvid upplästes d:r Lydia Wahlströms levnads-teckning över Fredrika Bremer samt förevisades de därtill hörande skioptikonbilderna. Efter föredragets slut gjordes en insamling för resande av Fredrika Bremer-statyn. Med anledning av folkpensioneringsförslaget vidtog diskussion och beslöts enhälligt att protestera mot den ogynnsamma särställning som givits åt kvinnorna i kommittéföreläggandet.

Den 5 mars var ånyo utlyst ett offentligt möte, då de från Ungern till L. K. P. R. sända vackra skioptikonbilderna förevisades och den åtföljande beskrivningen däröver upplästes.

Motala F. K. P. R. hade den 15 febr. besök av fröken Gertrud af Klintberg som offentligt talade över folkpensioneringsförslaget. Efter det utmärkte föredraget, som åhördes av 140 personer, uppstod en kortare diskussion, varefter en resolution antogs med yrkande att solidariteten måtte komma fullt till sin rätt vid förslaget slutliga antagande. Motala F. K. P. R. har nu 90 medlemmar, alltså en ökning av 15 sedan nyåret.

Norrahammars F. K. P. R. hade den 11 mars årsmöte, varvid års- och revisionsberättelser upplästes och godkändes. Därefter företogs val af styrelse, varvid hela den avgående styrelsen återvaldes. Sedan en del cirkulär från V. U. behandlats, lämnade ordf. en redogörelse från länsförbundets möte i Huskvarna, samt uppmanade medlemmarna att flitigt deltaga i namninsamlingen. Därefter behandlades ålderdomspensioneringsförslaget, och föreningen anslöt sig enhälligt till Stockholmsresolutionen. Till sist upptogs prenumerationsplan för tidningen Röstret för Kvinnor.

Norrstälje F. K. P. R. hade den 25 febr. årsmöte, varvid års- och revisionsberättelser föredrogs och föredrag hölls av fru Anna Humble.

Nyköpings F. K. P. R. har vid detta års början fått flytta in under eget tak, i det en för föreningen intresserad person tillts vidare gratis upplåtit ett rum till möteslokal. För alla, som äro intresserade av att sätta sig in i föreningens verksamhet, står lokalen öppen varje tisdagskväll, då ett par föreningsmedlemmar ha ansvaret för gästernas såväl materiella som andliga förplägnad. Tisdagen den 25 febr. höll fröken Anna Molin föredrag om folkpensioneringsförslaget. De närvarande instämde i Stockholmsresolutionen. Föreningen kommer troligen att med snaraste anordna sin fjärde matlagingskurs för obemedlade unga kvinnor, då all anledning finns att antaga, det stadsfullmäktige skola bevilja begärt anslag härtill, och att folkskolestyrelsen skall upplåta lokal.

Den 4 mars hade föreningen anordnat ett offentligt möte, besökt av 300 personer och med föredrag av fru Ellen Hagen över ämnet: "Behöva kvinnorna medborgarrätt?" Det gedigna föredraget, varvid talarinnan särskilt dröjde vid folkpensioneringsförslaget, var i hög grad upplys-

ande och övertygande och mottogs med kraftigt bifall.

Nässjö F. K. P. R. hade den 15 mars en fest med föredrag av fröken Emma Aulin om Fredrika Bremers liv och verksamhet.

Oskarhamns F. K. P. R. hade sitt årsmöte den 25 febr. Sedan årsberättelsen föredragits och ansvarsfrihet beviljats styrelsen företogs val, varvid utsågs till ordf., fröken H. Ljungquist. Övriga styrelsemedlemmar blevo: fru Elin Magnusson, fröken Anna Toll, M. Vretman, R. Haskel, E. Gabrielsson och S. Granér med fröken H. Stjernberg och R. Forsell som suppleanter. Till revisorer valdes fröken I. Stjernberg och fru E. Levin; suppleanter fru I. Wulff och M. Olschanski. Sedan centralstyrelsens ärenden behandlats beslöt föreningen anordna studieaftnar varannan måndag, varvid föreningsmedlem äger rätt medtaga utomstående. Efter förhandlingarna vidtog samkväm. Flere nya medlemmar ingingo i föreningen.

Ronneby F. K. P. R. firade i samband med årsmötet sin tioårsfest, vilken fick sin egentliga karaktär genom hyllningen för föreningens ordförande, fru Augusta Tonning. Under tonerna av en marsch infördes fru T. i festsalen av en av föreningens äldsta medlemmar, varefter fru Wahlgren framförde föreningens tack för vad fru T. under dessa 10 år verkat och å dess vägnar överlämnade en vacker korg, fylld med vita rosor. Fröken Rebecka Svensson uppläste därpå av henne själv författade verser, tillägnade fru T. Festtalet hölls av d:r Gulli Petrini, som med värme framhöll fru T:s goda insats i rösträttsarbetet ej blott i Ronneby utan runt hela landet. Fru Bolin och fröken Elsa Helmig bjödo på sång och musik, och slutligen gjorde fru Tonning en överblick över de gångna tio åren och slutade med en kraftig maning till arbete för opinionsyttringen till riksdagen 1914. Senare på aftonen uppläste fru T. "Madame Antis" roliga monolog, och den talrikt besökta festen avslöts med avsjungandet av "Du gamla, du fria".

Sollefteå F. K. P. R. hade den 13 mars sammanträde med föredrag av fru Agnes Westin. Talarinnan utvecklade i ett längre anförande kvinnorösträttsfrågans uppkomst här i Sverige i början av 1880-talet samt dess utveckling till närvarande tid och uppdrog några paralleller mellan rösträttsfrågan i vårt land och andra länder, där den är aktuell. Sedan därefter års- och revisionsberättelser föredragits och ansvarsfrihet beviljats styrelsen, valdes till ordf. fru Agnes Westin, v. ordf. fru Klara Ekman i Tjäll, sekr. fröken Ruth Næslund, kassaförvaltare fru Ester Neander samt ledamot utan särskild funktion fru Karin Eriksson i Rösta, med fru Maja Sandström och fröken Majken Jansson som suppleanter. Revisorer blevo fru Augusta Wigert och fröken Söderlund.

Stockholms F. K. P. R. hade den 14 mars sammanträde i Viktoriasalen. Aftonens betydelsefullaste fråga var opinionsyttringen och dess organisation. Den inleddes av fröken Anna Ljungberg, föreståndarinnan för namninsamlingen i huvudstaden. Hon redogjorde för den uppgjorda planen för arbetet. Det vore meningen att i varje rote ha en s. k. roteordförande, som utdelar listor till husbesökare, vilka arbeta inom vissa särskilda kvarter, efter samma system som tillämpades vid förbudsomröstningen. Under den diskussion, som följde på inledarinnans anförande, lade man märke till ett synnerligen stort intresse för det förestående stora arbetet. Enskilda personer, som vore villiga medverka vid namninsamlandet, hänvisades att vända sig till Namninsamlingsbyrån, Lästmakaregatan 6, eller att dit insända namn och adress, inklusive uppgift om rote och kvarter.

Ett av styrelsen framlagt förslag om förändring av grunderna för årsavgiftens erläggande dryftades även och antogs såsom vilande till årsmötet.

Strängnäs F. K. P. R. omvalde på årsmöte den 15 febr. till styrelse fru Augusta Widebeck, ordf., fru K. Giesecke, vice ordf., fru Emma Rydberg, kassör, fröken Ninni Huldt, sekr., och fru M. Lindblom.

Den 15 mars hade föreningen anordnat soaré i Arbetarföreningens salong. Ordföranden, fru Augusta Widebeck, visade en serie ljusbilder från Ungern, och en fingerad stockholmsdam, vilken presenterades som fru Anti, men i verkligheten var fru Karin Giesecke, föredrog med god uppfattning och till åhörarnas stora förnöjelse en

blixtrande kvick monolog, vars uddiga innehåll skenbarligen var riktat mot kvinnornas rösträttskrav. Efter supén läste lektorskan Nordström ett par danska sagor. Slutligen erinrade ordf. om opinionsyttringen och manade till kraftigt arbete för densamma.

Sundsvalls F. K. P. R. hade den 24 febr. årsmöte i stadsfullmäktigesalen under fröken Elin Wahlquists ordförandeskap. Styrelsen beviljades ansvarsfrihet för fjolåret. I styrelsen invaldes fröken Elin Wahlquist, ordf., fru Gerdin, fröken Himmelstrand, fröken Stjernström och fröken N. Fjellström.

I Säffle F. K. P. R. höll fru Else Kleen den 15 mars ett med kraftiga applåder mottaget föredrag över ämnet "Mobilisering".

Sölvesborgs F. K. P. R. hade den 26 febr. anordnat ett offentligt diskussionsmöte å godtemplarsalen. Sedan mötet öppnats av fröken Helga Jeppsson, höll fröken Ebba Hultqvist föredrag över ämnet: "Kvinnans ställning i folkpensioneringsförslaget." Tal lämnade en synnerligen detaljerad och med siffror rikt belyst skildring av folkpensioneringsförslaget samt ågnade detta kritik på grund av den särställning kvinnorna givits i detsamma. Efter en kortare diskussion antogs en resolution mot denna kvinnornas särställning i förslaget.

Uddevalla F. K. P. R. hade den 14 febr. å Stadshotellet därstädes möte med åtföljande samkväm, varunder fru Susy Silfverbrand-Erikson från Göteborg höll ett med stort intresse åhört föredrag om föregångskvinnan och författarinnan Hedvig Charlotta Nordenflycht. I samkvämet, som under bästa stämning pågick ett par timmar, deltog ett 60-tal av stadens damer. Till föreningens styrelse för året valdes fröken Maria Jacobsson ordf., fru Hilma Kullgren vice ordf., fru Tyra Berghman sekr., fru Sigrid Koch kassaförvaltare, fru Ingeborg Lychou, fru Gertrud Zachau och fröken Hulda Hofvendal.

Umeå F. K. P. R. hade den 26 febr. sitt första föreningsmöte för året. Ordföranden öppnade mötet och meddelade att styrelsen fördelat funktionerna mellan sig på följande sätt: ordförande fröken Ingeborg Öqvist, vice ordf. fru E. Lindgren, sekreterare fröken A. Grönfeldt, vice sekreterare fröken F. Holmberg, kassaförvaltare fröken H. Ljungberg, ombud i Vita bandet och värdinnor för samkvämen fru O. Öhman samt fru Maria Edgren. Första ärendet gällde den till 1914 års riksdag planerade opinionsyttringen från kvinnornas sida om politisk rösträtt och beslöts att genast sätta i gång med namninsamlingen. Sedan ett par föreningsangelägenheter avgjorts, däribland ett stadgeändringsförslag, avhandlades frågan om en Fredrika-Bremer-afton till förmån för den blivande statyn över kvinnorörelsens banbryterska i Sverige, och beslöts samarbeta med andra kvinnoföreningar och anordna densamma på Maria bebådelsedag (tredje dag påsk). Efter förhandlingarnas slut lämnade fröken Grönfeldt en redogörelse för det tionde centralstyrelsemötet i Stockholm den 9-10 januari i år samt några sifferuppgifter angående deltagandet i senaste stadsfullmäktigevallet här i Umeå, varvid det visade sig att även i år kvinnorna i högre grad än männen gjort bruk av sin kommunala rösträtt. Följde så flera sångnummer, varmt och vackert föredragna av fru Læstadius till ackompanjemang av fru Lundmark-Löv.

Till sist hade fru La Hallström påtagit sig en antirösträttskvinnas skepelse och föredrog under stormande munterhet några skäl varför kvinnorna icke skulle ha politisk rösträtt.

Efter ännu ett par sångnummer var det lyckades samkvämet slut.

Den 11 mars hölls ett talrikt besökt föreningsmöte hos fru Emmy Grahn, varvid en kommitté på 14 personer tillsattes för att handhava det förberedande arbetet med namninsamlingen inom länet för kvinnornas opinionsyttring för politisk rösträtt och valbarhet. Vid det följande samkvämet föredrog värdinnan, känsligt och flit, flera sångnummer.

Uppsala F. K. P. R. Arbetet för året börjades med ett offentligt möte i folkpensioneringsfrågan, till vilket inbjudningen under-tecknades även av Vita Bandet, Uppsala Kvinnliga Sjukvård och Kvinnliga Studentföreningen. För frågans olika delar redogjordes av fröken A. Åbergsson, fröken G. af Klintberg och fru E. Hagen. Mötet var talrikt besökt och en resolution, liknande den i Stockholm, antogs. Miss C. Tite ågnade vid sitt besök i Stockholm även en dag åt Uppsala, och de som flit glädjen göra hennes bekantskap och höra hennes föredrag skola sent glömma hennes

Lunds F. K. P. R:s tio-årsdag.

Skåneförbundets av F. K. P. R. årsmöte ägde rum i Lund den 9 mars. Förhållandena vållade, att det huvudsakligen blev ett de löpande ärendenas möte, ett businessmöte, där val och nödvändiga beslut utgjorde huvudsaken, och föga diskussion förekom.

Skåneförbundets ordförande, fru Anna Wicksell, satte dock med klara, sakliga utläggningar av varje programpunkt en klok personlighets prägel på förhandlingarna. I sitt hälsningstal betonade hon, att det var en dubbel födelsedag, som firades den 9 mars, Skåneförbundets fem-åriga och Lunds F. K. P. R:s tio-åriga tillvaro. I detta hälsningstal betonade hon också, att vi alla, varje medlem av varje F. K. P. R., genom att arbeta för den beslutade opinionsyttringen till 1914 hade att undanröja "den sista och enda invändning" mot kvinnans politiska rösträtt, vari vi kvinnor kunna finna något berättigat, sedan vi insett tomheten och intigheten i alla andra argument däremot; den nämligen att ett tillräckligt antal kvinnor icke skulle vilja ha politisk rösträtt.

Med anledning av Lunds F. K. P. R:s tio-årsdag fick årsmötets sedvanliga eftermiddagsmöte med särskilda föredrag och diskussioner nu vika, och det var tanken på denna högtidsdag, som stärkte och ökade känslan av att L. K. P. R. nu också i sin helhet tillryggalagt ett stort och betydelsefullt skede av sin tillvaro. En underlig tillvaro, åt vilken ingen önskar långt liv och ingen heller önskar död, för vilken ingen varslar återuppståndelse, men om vilken alla veta, att den ande den ingjutit i många kvinnors själar, skall komma dessa att i sin tur ge nytt liv och ny ande åt många av fosterlandets institutioner.

Den 24 januari 1903 bildades Lunds F. K. P. R. på initiativ av Lunds kvinnliga studentförening, som utfärdade upprop och inbjudan till bildandet därav. Man såg också rätt många ivriga och flitiga studentkor i vita klädningar med gula skärp fungera som marskalkar i Grand Hotells stora sal, där en liten scen var uppförd.

Salen, som var dekorerad med blågula fanor, och med scenens röda sammetsförlängan vackert prydda av små gul- och vita rösträttsflaggor och blågula vimplars

festoner, var fylld till sista plats. Efter några musiknummer kom minnestalet, som hölls av fru Anna Wicksell. En översikt av Lunds F. K. P. R:s historia borde ha förekommit, sade talarinnan, och skulle också ha gjort det, om ej den som var bäst ägnad att göra denna översikt, och som också åtagit sig uppdraget, av svår sjukdom blivit hindrad att göra det. Det var docenten Hilma Borelius, vilken alltsedan 1903 arbetet med i F. K. P. R:s styrelse, först som dess självskrivna ordförande och sedan som styrelsemedlem. Därför ville talarinnan istället tala i allmänhet om *Rösträttsrörelsens* betydelse, icke om det som *rösträtten*, utan om det som själva *rörelsen* varit för de kvinnor, som deltagit däri.

Och hon gjorde det med den på samma gång latent och tändande kraft, som är henne egen; med den bindande klarhet och klokhet; med den blidhet gentemot andra och den luttrade ståndaktighet i egna åsikter, som lyser fram i varje blick och varje ord av fru Wicksell, och som gör det till en glädje att stå i ledet under en sådan chef.

Efter ytterligare några vackra musiknummer spelades Cicely Hamilton's och Christopher St. John's rösträttspjäs. Fru Frigga Carlberg hade översatt och till en viss grad lokaliserat den och "händelsen" har förlagts till Stockholm en vårdag i framtiden, då professor Rudolf Kjellén blivit statsminister, och då även Sveriges kvinnor tillgripit suffragettmetoden.

Det ena som det andra är icke troligt, och allra mest otroligt är det sista. Sveriges män äro säkert klokare och bättre än Englands, och Sveriges kvinnor komma därför icke att behöva suffragetternas metoder för att väcka ett sovande folksamvete. I det avseendet kan Cicely Hamilton's rösträttspjäs ej inriktas på svenska förhållanden, men annars bjuder den många tack-samma och lustiga poängar. Själva idén med mannen, som är en genomsnittsmänlig antisuffragist, men hastigt och lustigt av sin egoism förvandlas till suffragist, ger författarinnan ett osökt tillfälle till ironi. Han blir rösträttsvän, då alla de självförsörjande kvinnorna i hans familj på en gång vända sig till honom som deras naturlige försörjare. Och rösträttsvänner, menar författarinnan, skulle alla landets män bli, om landets alla självförsörjande kvinnor icke utan medborgarrätt ville utöva sin arbetsförmåga eller förvärva sig skatteförmåga.

Ellen Wester.

lat, som nästan alltid stannar till supé (särskilt omtalas en "större soupér med pingstegröt"), mest är det herrar, utom värdinnan nämnes endast grevinnan Silfver-sparre och "gamla fröken Insenstjerna". "Många intressanta personer voro där, 2:ne af Constitutions utskottet, bar. Mannerheim och biskop Rosenstein — allmänt taleämne är constitution. Allmänna ton är för friheten, men man vet icke så noga, hvarut den med säkerhet förbunden, varaktigt kan komma att bestå."

En annan afton "talas åter Constitution hos Silfverstråbles" och Hans Järta får därunder ett betyg som är roande återge. "Mannerheim sade: vi voro 30 i Constitutions Utskottet — ledamöterna voro 15, men Hans Järta som Secreterare utgjorde också 15; denne mannen måtte hafva en öfverlägsenhet i skicklighet, då Mannerheim kan yttra detta, som ej geru slösar med beröm."

Den fångna kungafamiljen — Gustaf Adolf på Gripsholm och drottningen och baruen på Haga — är naturligen föremål för mycket intresse och äfven mycket deltagande. Den lille kronprinsens öde som tronföljare eller icke tronföljare debatteras flitigt, och han har sina förespråkare. En medlem av bondeståndet "Svartengren från Vermland hade yrkat på prinsens arfsrätt och att en så viktig sak borde i stånden afgöras." Talaren hade olyckligtvis "dessutom varit orolig och ohöflig — han frikalades af 27, men fälldes af 113, hvarefter han, efter utvoteringen, af vaktmästaren leddes ur ståndet".

Bengt v. Hofstens hustru tyckes å sin

sida ej heller ha försummat föra pennen, och v. Hofsten tackar henne för långa brev. "Jag fick nu posten", heter det en gång. "Gud välsigne dig, som så mycket kommer ihåg mig. Hjertinnerligt tackar jag dig för alltsammans!" Och en annan gång: "Jag är dig högst förbunden, som gjort dig möda vara så tidigt uppe och skriva så mycket."

Hustrun sköter driftigt egendomarna och alunbruket, och maken hoppas att hon "skall utstudera några nyttiga förändringar med underhållandena der." Hon har haft att genomgå en strejk, en "Insurrection", och får beröm av maken för att hon burit sig förståndigt åt. "Kunde man bara skaffa bostäder åt folket, der de kunde ha ko och kålsäng, finge man nog behålla dem", utbrister han.

Barnen talas jämförelsevis mindre om i breven, och fadren ordar då mera om flickornas uppfostran än om gossarnes. "Det är en hiskelig utsikt", utbrister han, "att en 12 å 14 års flickas edukation kan kosta 1,000 riksdaler. Gud låte Hönsäter en gång betala det och jag få mina flickor bygge-liga och beskedliga!"

En av döttrarna, Charlotte, gifte sig med den nära grannen, godsherrn på Blomberg, greve Hamilton, och blev svärmöder till Agnes Geijer.

Det gediget utstyrda arbetet, som har ett fullständigt personregister och prydes av Bengt v. Hofstens och hans frus porträtt i goda reproduktioner, är ett intressant led i vår tids så rika memoarlitteratur.

Ellen Hagen.

ROHTLIEB & COMP.

Innehavare:

Översättarinnan EMILIE KULLMAN

Kontor:

Nybrogatan 26, Stockholm.

Prima Anthracit i olika krossningar.
Hushållskol, Cokes,
Marie-Briketter till billigaste priser.

Riks Tel. 40 62.

Allm. Tel. 78 39.

(K. R. 403)

D:r Elin Beckmans Hefluftsintitut,

Barnhusgatan 12. Riks 105 52. Sthlms-Tel. Br. 45 52.
Rådfrågningstid: Vardagar halv 3-4.

Behandling av reumatism, gikt, efterbehandling av ledsador, neuralgier, frostsador och vissa fall av börjande ålderdomsbrand. OBS! Kan även anordnas i patientens hem. (A. F. 1421)

Ärade Damer!

Vem av Eder vill ej öka sina inkomster med 5 kr. pr dag? Detta kan ske genom att till vänner och bekanta sälja det nya skönhetsmedlet *Anatol*, som betingar ett minutpris av 2 kr. pr fl. Sändes direkt från fabriken till ett pris av 1 kr. pr st. om minst 10 fl. rekvireras, fraktfritt mot forskottslikvid. Agenter antagas. Begär prospekt. *Anatolfabriken*, Riks 110 32. Vikingagatan 11, Stockholm. (A. F. 1399)

Riks 28 23 **Stockholms Express** Allm. 28 23
(Inneh. A. Lundgren)

14 **Holländaregatan 14**
verkställer:

Transporter av Pianinon, Kassaskåp, Ljuskronor etc.

Flyttningar (från våning till våning) in- och utrikes.

Packning av Konstsaker och Antikviteter, Budskickningar, Förtullningar, Distributioner billigt och under garanti. (A. F. 1557)

Göteborgs F. K. P. R. spelar Bernard Shaw.

Måndagen den 17 mars anordnade Göteborgs F. K. P. R. i Lorensbergs festvåning en soaré, vilken måste betraktas som synnerligen lyckad. Aftonens elou var ett av Frigga Carlberg översatt skådespel av Bernard Shaw, "Tidningsurklipp", vars uppföranderätt skänkts till Göteborgs F. K. P. R. som gåva av författaren. Stycket, som satiriserar engelska regeringen, militarismen och antisuffragetterna, bildar ett helt fyrverkeri av den kända Shawska kvickheten och paradoxerna, som här spraka mera bländande än någonsin. Under snart sagt varje replik döljer sig en undermening eller anspelning på dagshändelser och författaren nekar sig inte något att krydda anrättningen med små elaka och nog så välberättigade utfall mot engelska statsmakten.

Auditoriet syntes med det största intresse taga del i general Mitcheners missöden och den arme statsministerns fruktan för exploderande bomber. Till styckets framgång bidrog också att det fiek en så gott utförande. General Mitcheners långa och maktpåliggande roll spelades med stor aplomb och säkerhet av postexpeditör Neland, och i städerskans skepnad igenkände man F. K. P. R:s sekreterare, fröken Hildur Öijer, som inte litet bidrog till munterheten.

Pjäsen gick med den raskhet och fart, som är nödvändig för att den snabba replikväxlingen och den kvicka dialogen skall komma till sin rätt, och när ridån föll, brast en storm av bifall löst.

Rösträtt för Kvinnors

sjunde nummer 1913 innehåller bl. a.:

Ett val.
Lika lön för lika arbete. Av *dr Alma Sundquist*.

Österrike-Ungern i kvinnorösträtts tecken.
Kvinnornas representation i statsfullmäktige.
Hur marken brytes. Av *Anna Hultqvist*.

England.
»Ingen at ta kampen op mot.» Brev fra Norge av *Fr. Mörck*.

Ur den utländska bokmarknaden. Av *N. K. Folkpensioneringsförslaget*.
Arbetet ute i landet.

Ett nytt memoarverk. Av *Ellen Hagen*.
Ge dem bara mera ljus. Av *Maria Widegren*.
Meddelanden från *V. U.*

Lunds F. K. P. R:s 10-årsdag. Av *Ellen Wester*.

P. A. Colljins

Extra Prima
o. Prima
Bomullslärf.
Marknadens
bästa
kvalitéer.

(A. F. 1448)

AFFÄRSREGISTER

Behöver skorna lagas?

så vänd Eder till Svenska Skosulningsfabriken, Norrlandsgatan 21. Skorna hämtas och hämsändes efter tillsägelse på allm. 248 40 eller riks 62 77. Obs! Billiga priser och prima materialier. (A. F. 776).

FRU EDITH JOHANSSONS Damskrädderi

rekommenderar sig härmed i ärade kunders benägna hägkomst. (Obs. priserna de vanliga).

Tel. Riks 60 99. Allm. 60 20. Bemärk nya adressen
BIRGER JARLSGATAN 18, uppg. D, 1 tr. (A. F. 1371)

HAR NI KYLDA HÄNDER

grov, rynkig eller röd hud, använd då endast den berömda och mest välgörande *Hudcrämen Skin Food*. Pris 1:25 och 2 kr. pr burk. Sändes mot postförskott (porto 40 öre) endast från

GUSTAF E. LINDSTRÖM

Holländaregatan 8 B, Stockholm C. (A. F. 1384)

Agnes Hallbergs Modeaffär

Upplandsgatan 25

rekommenderas. Smakfulla hattar, moderata priser. Sorghattar på lager.

Allm. Tel. 116 02. (A. F. 797.)

Stockholms Ritkontor

rekommenderar sina i alla prislägen smakfulla och vackra handarbeten. Ritningar till broderier för klädningar utföras i extra vackra mönster.

Huvudaffär: Drottninggatan 30.

Filialer: Numlegårdsgatan 11, St. Paulsgatan 1, Upplandsgatan 34. (A. F. 1401)

Ateljé Central.

Om Ni vill ha väl utförda porträtt och billiga priser, gå till Mästersamuelsgatan 71, andra huset från Vasagatan. *Hiss*. Visit 3 kr., kab. 5 kr. pr puss.

Ateljé Central.

Välj ett vackert arbete hos

ESTHER FLYBORG Tapisseriaffär

Götgatan 15, 1 tr. Malmsskillnadsgatan 48 A
Allm. Tel. 3067. Allm. Tel. 4825
Vesterlånggatan 52, Allm. Tel. 21847

Alma Lundborg

1:a klass Damfrisering - 25 Birger Jarlsgratan - A. T. 247 25

Elegant kamningar, champonering, alla slags hårarbeten m. m. Försäljer det beprövade hårmedlet

"REKORD",

som på kort tid återger grått hår sin ursprungliga färg. Absolut oskadligt, ingen färg!

Inga gråa hår mer! (A. F. 1499)

OBS!

Önskar ni stilfulla och välgjorda möbler? Gör då ett besök

MÖBELAFFÄREN

Gamla Kungsholmsbrogatan 26, Malmsskillnadsgatan 19

A. P. Anderson.

Hotell, Matsalar o. d.

MÜLLERS CAFÉ

16 Norrlandsgatan rekommenderas. Särskilda matsalar för damer. Stora hygieniska Matsalar 1 tr., känt för sin goda, vällagade mat. Å nedre botten servering efter tyskt och svenskt mönster. Obs! Stor rabatt vid köp av kupper. Obs! Ett omtyckt kaffe serveras hela dagen. Öppet till kl. en kvart före 12.

Hotell Hägglund

Innehavare: H. Brolin

Nära Centralstation 36 Vasagatan, Stockholm Vid Central-Posthuset
Rekommenderar sina benträffiga och rysta rum till moderata priser. Rikstel. 37 02. Allm. tel. 116 73.

Emma Grönbergs Pensionat

15 A Norrlandsgatan 15 A

(2 min. väg från Normalmorgo och Kungsträdgården)
Tysta, komfortabelt möblerade rum från 2 kr. *Hiss*, elektr. *ljus*
Värmeledning, W. C. Ringledning i alla rum.
English spoken. Deutsch sprechen. A. T. 114 47. R. T. Norr 5 06.

Stockholm, Ivar Häggströms Boktryckeri A. B., 1913.